

Riešenia úloh

školské kolo 22/23

2. kategória

1) Prirad' správne definície k pojmom

Rozhodni ku ktorému z pojmov patria nasledujúce definície. (5b)

Správne odpovede

Informácia, ktorá je nepravdivá, ale jej zámerom nie je úmyselne spôsobiť ujmu – bola vypustená omylom. Napríklad ide o prípady, kedy jednotlivci na sociálnych sieťach v snahe pomôcť šíria informácie bez toho, aby vedeli o tom, že sú nepravdivé.

- **Misinformácia**

Zámerne vytvorená klamlivá informácia. Napriek tomu, že autor vie, že ide o neoverenú, čiastkovú alebo vyslovene nepravdivú informáciu, zverejní ju kvôli nekalým úmyslom. Daná informácia pritom nemusí byť úplný výmysel. Môže to byť informácia, ktorá sa opiera o pravdivú udalosť, ale niektoré fakty sú v nej zmanipulované.

- **Dezinformácia**

Nepravdivá informácia, ktorá sa šíri masovo a virálne, väčšinou prostredníctvom sociálnych sietí alebo emailu. Môže mať žartovný, ale aj politický charakter a zvyčajne obsahujú výzvu na ďalšie šírenie.

- **Hoax**

Nepravdivé informácie, ktoré zámerne napodobňujú štandardné spravodajstvo. Nájdeme ich hlavne na weboch, ktoré pôsobia graficky profesionálne, čím majú čitateľov a navodzujú dojem dôveryhodnosti.

- **„Fake news“ (falošné správy)**

Systematická kampaň vytvorená za účelom ovplyvniť názory ľudí. Šírené informácie môžu byť pravdivé alebo vymyslené. Cieľom môže byť napríklad vykresliť nejaký štát v pozitívnom svetle alebo očierniť iný štát či národ.

- **Propaganda**

Zdroje:

Vladimír Šnidl (2017), Klamstvá a konšpirácie – príručka pre stredné školy

[Infoslovník Digital infospace security initiative](#)

2) Konšpiračné teórie

Označ všetky pravdivé tvrdenia o konšpiračných teóriách (2b)

Správne odpovede

- a) ~~Konšpiračné teórie sú vždy nepravdivé.~~
- b) ~~Každý hoax alebo dezinformácia je súčasťou nejakej väčšej konšpiračnej teórie.~~
- c) **Konšpiračná teória je domnienka o existencii tajného sprisahania skupiny mocných ľudí, ktorí majú zákerné ciele.**
- d) **Konšpiračné teórie sú komplexnejšie ako hoaxy a často svojmu publiku poskytujú ucelený logický systém.**
- e) ~~Konšpiračné teórie sú vždy podložené dôveryhodnými dôkazmi, preto máme problém s ich vyvrácaním.~~

Vysvetlenie:

„Konšpiračné teórie sú vždy nepravdivé.“

Nepravda. Zatiaľ čo hoaxy a dezinformácie sú z definície slova nepravdivé informácie, konšpiračná teória môže byť pravdivá. Konšpiračná teória je domnienka o existencii sprisahaneckej skupiny, ktorá „za oponou“ kontroluje dianie. Aj keď väčšina konšpiračných teórií sú nepravdivé (napr. že Zem je plochá), občas sa ukáže, že niektoré teórie sú podložené. Napríklad škandal Black Sox, o ktorom sa môžeš dozvedieť viac [v tomto videu](#).

„Každý hoax alebo dezinformácia je súčasťou nejakej väčšej konšpiračnej teórie.“

Nepravda. Niektoré hoaxy sú len voľne šíriace sa nepravdivé informácie, ktoré nezapadajú do širšej schémy akejsi konšpiračnej teórie. Napríklad, na slovenskom internete sa dlhodobo šíri hoax o tom, že [Rómovia dostávajú lieky zadarmo](#). Táto informácia je nepravdivá, ale nie je to súčasťou nejakej konšpiračnej teórie o tom, ako sa tajné elity snažia vyhladiť bielych Slovákov. Nie každý hoax musí byť súčasťou konšpiračnej teórie.

„Konšpiračné teórie sú vždy podložené dôveryhodnými dôkazmi, preto máme problém s ich vyvrácaním.“

Nepravda. Konšpiračné teórie sú práveže zväčša podložené neoverenými „dôkazmi“ z nedôveryhodných zdrojov. Presvedčiť niekoho o nesprávnosti konšpiračnej teórie je náročné kvôli tomu, že ľudia s konšpiračným myslením majú tendenciu znevažovať a neprijímať dôkazy z dôveryhodných a oficiálnych zdrojov. Konšpirátori často interpretujú všetky dôkazy proti ich konšpiračnej teórii ako súčasť sprisahania a snahy zakryť pravdu.

3) Over obrázok 1

Zisti, či obrázok reálne zachytáva udalosť, o ktorej sa píše v titulku článku. (2b)

Štrajkujúci univerzitní študenti a učitelia vo Veľkej Británii: Koncom novembra 2022 sa na veľa univerzitách krajiny uskutočnili štrajky proti zhoršujúcim sa platovým a pracovným podmienkam univerzitných profesorov.

Správna odpoveď

- a) –Obrázok je reálny a sedí k nadpisu článku
- b) Obrázok je reálny, ale neseď k nadpisu článku, takže je zavádzajúci**
- c) –Obrázok je falošný, ide o fotomontáž

Vysvetlenie: Fotografia je reálna, no nič nenaznačuje tomu, že ide o protest. Nevidíme žiadne plagáty ani nápisy. Ľudia sú neprirodzene blízko pri sebe, pôsobia dezorientovane a vyzerá to, akoby sa z daného miesta pokúšali utiecť. Táto fotografia zachytáva oslavy Halloweenu v Južnej Kórey, pri ktorých zahynuli desiatky ľudí. Účastníci a účastníčky si buď mohli všimnúť vyššie zmienené znaky, alebo použiť Google Search Images.

4) Over obrázok 1

Zisti, či obrázok reálne zachytáva udalosť, o ktorej sa píše v titulku článku. (2b)

Prvýkrát za posledných 100 rokov vieme pozorovať na oblohe Mars, ktorý sa bude javiť rovnako veľký ako mesiac v splne. Určite si to nenechajte ujsť! Toto zažijete len raz za život.

Správna odpoveď

- e)–Obrázok je reálny a sedí k nadpisu článku
- d)–Obrázok je reálny, ale nesedí k nadpisu článku, takže je zavádzajúci.
- e) Obrázok je falošný, ide o fotomontáž**

Vysvetlenie: Ide o známu fotomontáž, ktorá sa začala šíriť ešte v roku 2003 emailom, v ktorom sa uvádzalo, že Mars sa v určitý deň v mesiaci august objaví na oblohe v rovnakej veľkosti ako Mesiac. Tento hoax v rôznych podobách pretrvával do takej miery, že samotná NASA pred ním začala varovať a vysvetľovať, že ak by táto informácia bola predsa len skutočná a Mars by sa priblížil takto blízko k nášmu Mesiacu, jeho gravitácia by zmenila obežnú dráhu Zeme, čo by malo katastrofálne následky.

Účastníci a účastníčky si buď mohli všimnúť znaky fotomontáže, ako napríklad fakt, že spomínaný „Mars“ je vlastne len Mesiac otočený hore nohami. Účinný spôsob overenia pravosti tejto fotografie bolo taktiež vyhľadať fotografiu pomocou Google Search Images.

5) Over článok 1

Over dôveryhodnosť článku a následne odpovedz na otázky (10b):

Google na Slovensku testuje novú metódu boja proti fake news

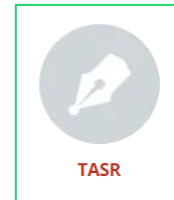
Správne odpovede

Kto je uvedený ako autor článku? (1b)

- **TASR** (Tlačová agentúra Slovenskej republiky)
- **Vysvetlenie:** Za normálnych okolností očakávame, že ako autor je uvedené meno človeka. V tomto prípade je uvedené len „TASR“, ale je to postačujúce. Keďže ide o správu priamo prevzatú od TASR, pravdepodobne do nej nezasahoval žiaden novinár Trendu. Autor je označený ikonou pera.

Je v článku uvedený zdroj informácií? (0.5b)

- **áno**
- **Vysvetlenie:** Táto otázka bola „chyták“, keďže zdroj je tiež TASR

Je daný zdroj informácií dôveryhodný? (0.5b)

- **áno**
- **Vysvetlenie:** TASR je všeobecne uznávaná a objektívna tlačová agentúra.

Nachádza sa v texte emočne zafarbený a hodnotiaci jazyk? (1b)

- **nie**

Má médium stálu a transparentne uvedenú redakciu? (0.5b)

- **áno**
- **Poznámka:** Robiť kvalitnú žurnalistiku je náročné, preto dôveryhodné médiá potrebujú stabilnú redakciu, ktorá tvorí originálny obsah, edituje články, overuje informácie a kontroluje gramatiku. Mediá, kde nie je uvedený redakčný tím, sú zväčša zložené z voľnej siete online prispievateľov, ktorí sú často anonymní. Stabilná redakcia je zárukou istej kvality.

Uveď meno šéfredaktora: (1b)

- **Ronald Ižip**

Má médium na stránke uvedený etický kódex? (0.5b)

- **áno**
- **Poznámka:** Etický kódex sa nachádza v päte webstránky.

Uveď link na etický kódex: (1b)

- **<https://www.newsandmedia.sk/eticky-kodex/>**

Má médium na stránke uvedeného vlastníka? (0.5b)

- **áno**

Uveď meno firmy, ktorá vlastní médium? (1b)

- **News & Media Holding**
- **Poznámka:** Uznávali sme aj Penta Holdings Limited, pod ktoré spadá aj News and Media Holding

Správne odpovede (pokračovanie)

Oddel'uje médium komentárovú sekciu a spravodajstvo? (0.5b)

- **áno**
- **Poznámka:** Dôveryhodné médiá by mali oddel'ovať spravodajskú sekciu od komentárovej/názorovej sekcie. Spravodajstvo by malo byť objektívne, vyvážené, malo by dávať priestor obom stranám. Komentáre sú voľnejší žánr, ktorý vyjadruje osobný názor autora. Média musia odlišovať tieto dve rubriky, aby čitateľ vedel, či má očakávať objektívne fakty alebo hodnotenie jedného človeka.

Podľa tvojho uváženia je daný článok komentár alebo správa? (1b)

- **správa**
- **Vysvetlenie:** Ide o evidentnú správu, nachádzajú sa v nej len fakty a je priamo prebraná z TASR

Hodnotenie: celkovo je daný článok skôr dôveryhodný alebo skôr nedôveryhodný? (1b)

- **skôr dôveryhodný**
- **Vysvetlenie:** V tejto otázke sme od súťažiacich očakávali zhodnotenie toho, či dané médium reálne spĺňa dostatočne veľa znakov dôveryhodného média z predošlých podotázok.

6) Over článok 2

Over dôveryhodnosť článku a následne odpovedz na otázky (9b):

Centrálne banky sú hlavným zdrojom nestability vo svete. Ich kolaps je žiaduci

Správne odpovede

Kto je uvedený ako autor článku? (1b)

- **Redakcia / Arsenio Toledo**
- **Vysvetlenie:** V úvode článku je ako autor uvedené len „redakcia“, čo je nepostačujúce. Keďže nemáme informácie o redakcii, nevieme, kto za článok zodpovedá. V závere článku je zas ako autor uvedený Arsenio Toledo. Ide o konkrétne meno človeka, ktorý údajne napísal článok z NaturalNews.com, na ktorý sa článok z Bádateľ.net odvoláva. Ani o tomto autorovi sa nedajú zistiť žiadne dodatočné informácie, možno dohľadať len iné nedôveryhodné články, ktoré uverejnil na portáli NaturalNews.com.

Správne odpovede (pokračovanie)

Je v článku uvedený zdroj informácií? (0.5b)

- **áno**
- **Vysvetlenie:** Na konci článku je ako zdroj uvedený [tento link](#) z NaturalNews.com.

Je daný zdroj informácií dôveryhodný? (1b)

- **nie**
- **Vysvetlenie:** NaturalNews.com je americké nedôveryhodné médium, ktoré šíri konšpiračné teórie a vedecky nepodložené tvrdenia, hlavne v oblasti zdravia a vakcinácie. Americká fact-checkingová organizácia [PolitiFact](#) poukazuje na nepravdivosť obsahu ich článkov. Ich stránka bola taktiež [zablokovaná na Facebooku](#), kvôli šíreniu spamu.
- **Poznámka:** Text článku Bádateľ.net je takmer doslovný preklad článku z NaturalNews.com. Ide o znak nekvalitnej a nekritickej žurnalistiky.

Nachádza sa v texte emočne zafarbený a hodnotiaci jazyk? (1b)

- **áno**
- **Vysvetlenie:** Už v nadpise nájdeme tvrdenie, že „kolaps [národných bánk] je *žiaduci*“ – nejde o opisný, ale o hodnotiaci jazyk.

Má médium stálu a transparentne uvedenú redakciu? (1b)

- **nie**

Má médium na stránke uvedený etický kódex? (1b)

- **nie**

Má médium na stránke uvedeného vlastníka? (1b)

- **nie**

Oddeluje médium komentárovú sekciu a spravodajstvo? (0.5b)

- **nie**

Podľa tvojho uváženia je daný článok komentár alebo správa? (1b)

- **komentár**
- **Vysvetlenie:** Autor má jasnú názorovú pozíciu, ktorú počas celého článku jednostranne zastáva.

Hodnotenie: celkovo je daný článok skôr dôveryhodný alebo skôr nedôveryhodný? (1b)

- **Skôr nedôveryhodný**
- **Vysvetlenie:** Médiu chýba väčšina znakov dôveryhodnosti, takže k obsahu článku by sme mali pristupovať skepticky. Samozrejme, aj na nedôveryhodnom médiu sa môžu občas vyskytnúť pravdivé informácie. Hĺbkové overenie všetkých tvrdení v článku by bolo veľmi časovo náročné pre súťažiacich v školskom kole.

7) Over interpretáciu vedeckej štúdie

Nasledujúci článok sa odkazuje na vedeckú štúdiu. Prečítaj si článok a následne odpovedz na otázky:

Slováci sú zmanipulovaný národ. Konšpiráciám a bludom veríme najviac na svete

Správne odpovede

Je médium, na ktorom sa článok nachádza, skôr dôveryhodné alebo nedôveryhodné? (1b)

- **skôr dôveryhodné**
- **Vysvetlenie:** Napriek tomu, že Startitup má isté problematické žurnalistické praktiky (napríklad často sa uchyluje k clickbait nadpisom), možno toto médium považovať za skôr dôveryhodné. Uvádza zdroje, autorov, redakciu, atď.

Nájdí link na zdroj informácií, na ktorý sa odvoláva článok: (1b)

- <https://www.ucm.sk/sk/aktuality/detail/3112/>

Je daný zdroj informácií skôr dôveryhodný alebo nedôveryhodný? (1b)

- **skôr dôveryhodný**
- **Vysvetlenie:** Ide o legitímny výskum Univerzity Cyrila a Metoda v Trnave.

Vyplýva z výskumu, že „konšpiráciám a bludom veríme najviac na svete“? (1b)

- **nie, lebo nemáme dostatok dát na vyvodenie tohto záveru**
- **Vysvetlenie:** Slovenský konšpiračný index je v tejto štúdii porovnaný len s 22 krajinami. Vyše 170 krajín chýba. Taktiež, Slovenský konšpiračný index bol vypočítaný na základe dát z roku 2022, zatiaľ čo index pre ostatné krajiny používal dáta z roku 2019. Medzi týmito rokmi svetom otriasla pandémia a vojna, ktoré mohli mať dopad na to, ako kriticky ľudia prijímajú informácie. Tvrdiť teda, že sme „majstri sveta“ je zavádzajúci záver.

Ako sa nazýva stratégia, kedy médiá mierne prekrútiť realitu v nadpise článku so zámerom vzbudenia pozornosti čitateľa? (1b)

- **clickbait**

8) Over objektivitu článku

Zhodnot, či môžeme nasledujúci článok považovať za objektívny: (2b)

Petržalská električka je ukážkou amaterizmu vo vedení Bratislavy

Správna odpoveď

- a) – Obsah článku je objektívny, lebo všetky pozitívne veci, ktoré autor článku opisuje, sú pravdivé.
- b) – Obsah článku je neobjektívny a manipulatívny, lebo v ňom autor verejne podporuje len jednu názorovú stranu.
- c) – Obsah článku je objektívny, lebo bol uverejnený na médiu, ktoré je dôveryhodné a snaží sa byť názorovo vyvážené.
- a) Obsah článku je neobjektívny, keďže článok je zaplatená reklama, takže jeho zámer nie je objektivita.**

Vysvetlenie: Ide o reklamný článok, čo sa dalo spoznať vďaka nápisu „PR článok – politická inzercia“ pod titulkom. Skratka PR znamená „public relations“, takže „verejné vzťahy“, respektíve „práca s verejnosťou“. Z obsahu článku aj fotografie je zrejmé, že inzerciu si zaplatil bývalý kandidát na primátora Bratislavy Rudolf Kusý.

HN ONLINE.SK HN24.SK SLOVENSKO EKONOMIKA A FINANČIE SVET KOMENTÁRE MS V

PR články
ilustračné foto: SITA/Reuters /lav Bibel

Petržalská električka je ukážkou amaterizmu vo vedení Bratislavy

06.10.2022, 00:00

 PR ČLÁNOK - POLITICKÁ INZERCIA

Kým tisíce Bratislavčanov len márne čakajú na dostavanie dlho očakávanej električkovej trate, developeri sa už nemôžu dočkať momentu, keď popred budovu SND slávnostne prejde prvá električka. Háji aktuálny primátor záujmy Bratislavčanov alebo spriateleneých developerov a podnikateľov?

9) Over príspevok na sociálnych sieťach 1

Dňa 6.10. 2022 bol nasledujúci príspevok uverejnený na instagramovom účte "Správy mladí".

Správna odpoveď

Ktoré tvrdenie je pravdivé? (2b)

- a) Dušan Dědeček, ktorý spôsobil tragédiu na zastávke Zochova, bol zbavený obvinení a bol prepustený na slobodu.
- b) Dušan Dědeček, ktorý spôsobil tragédiu na zastávke Zochova, nebol zbavený obvinení, ale bude stíhaný na slobode.**
- c) Dušan Dědeček, ktorý spôsobil tragédiu na zastávke Zochova, nebol zbavený obvinení a je väzobne stíhaný.

Na základe tvojej odpovede na predošlú otázku označ najvhodnejšie vyjadrenie o príspevku: (2b)

- a) Príspevok je dôveryhodný – príspevok verne a jasne popisuje skutočnosť, ktorá sa stala
- b) Príspevok je zavádzajúci – informácie v príspevku nie sú nepravdivé, ale kvôli stručnosti dovádzajú čitateľa k nesprávnym záverom**
- c) Príspevok je dezinformačný – informácie v tejto správe sú nepravdivé a stránka zámerne klame svojich čitateľov

Vysvetlenie:

Vo všeobecnosti ide o Instagramový účet, ktorý publikuje správy z dôveryhodných zdrojov. Avšak správy sú redukované do jednej vety na instagramovom príspevku, kvôli čomu môžu zaniknúť dôležité detaily. Príspevok tvrdí, že Dušan Dedeček „ide na slobodu“, čo môže evokovať, že bol oslobodený a je nevinný. To nie je pravda – v skutočnosti bolo k 6. 10. 2022 rozhodnuté, že nebude väzobne stíhaný (toto rozhodnutie bolo neskôr zmenené vyšším súdom). To znamená, že stále bude prebiehať súdny proces, ale p. Dedeček bude môcť byť na slobode, kým nebude právoplatne odsúdený.

Príspevok teda nie je nepravdivý, ale kvôli stručnosti a nešťastnému nafrázovaniu môže pôsobiť zavádzajúco.

10) Over príspevok na sociálnych sieťach 2

Nasledujúci príspevok bol uverejnený na facebookovej stránke "Zomri".

Správna odpoveď

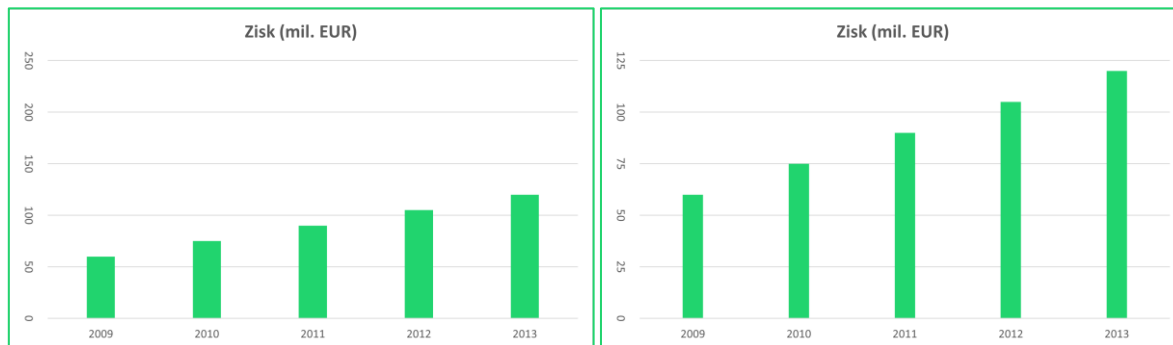
Ktoré tvrdenie o príspevku je pravdivé? (1b)

- a) Príspevok je uverejnený na dôveryhodnej stránke a verne popisuje skutočnosť, ktorá sa stala
- b) **Informácie v tejto správe sú nepravdivé, keďže ide o satirickú stránku**
- c) Informácie v tejto správe sú nepravdivé a stránka zámerne klame svojich čitateľov

Vysvetlenie: Zomri je známa slovenská satirická stránka, pôsobiaca hlavne na Facebooku. Jej príspevky sa často viažu k aktuálnym spoločenským a politickým témam, ktoré sa administrátori skrz satiru snažia kritizovať. Evidentne išlo o vtip, ale na sociálnych sieťach je dôležité rozlišovať satiru a reálne správy.

11) Porovnaj grafy

Pozri sa na nasledujúce dva grafy a odpovedz na otázky (5b):

Správne odpovede

Graf 1 ukazuje väčší nárast zisku ako Graf 2

- **nepravda**

Graf 1 zobrazuje dvojnásobný nárast zisku medzi rokmi 2009 a 2013

- **pravda**

Graf 1 ukazuje pomalší nárast zisku ako Graf 1 Graf 2

- **nepravda**

Oba grafy ukazujú rovnaký nárast zisku medzi rokmi 2009 a 2013

- **pravda**

Oba grafy majú medziročne stúpavú tendenciu

- **pravda**

Vysvetlenie:

Cieľom tejto úlohy je poukázať na to, ako veľmi rozdielny obraz vie autor vytvoriť pri manipulácii s vertikálnou osou grafu. Oba grafy pracujú s rovnakými číselnými dátami, no hodnotové rozpätia sú rozdielne. Pri prvom grafe je hodnotové rozpätie na osi Y príliš veľké a navodzuje dojem, že zisk rástol pomalšie, hoci sa v skutočnosti zdvojnásobil.

Poznámka: V súťažnom teste sa naskytol preklep v treťom tvrdení. Namiesto „Graf 2“ tam bolo dvakrát uvedené „Graf 1“. Za túto chybu sa ospravedľujeme.

12) Interpretácia textu

Pozorne si prečítaj text a následne odpovedz na otázky.

BANSKÁ BYSTRICA. Na referende o americkej základni na Sliači sa počas spojených volieb v sobotu 29. októbra zúčastnilo 37 percent oprávnených voličov. Z nich takmer 74,5 percenta hlasovalo „áno“, teda rozhodli o tom, že mestské zastupiteľstvo sa týmto musí zaoberať, lebo toto hlasovanie má podľa predošlého rozhodnutia poslancov záväzné odporúčanie.

Pre agentúru SITA to uviedla po sčítaní všetkých hlasov primátorka mesta Ľubica Balgová s tým, že vo všetkých volebných okrskoch bolo 4 082 oprávnených voličov a z nich prišlo na referendum 1 513.

Na referendovú otázku: „Súhlasím s tým, aby mestské zastupiteľstvo mesta Sliač podniklo všetky zákonné opatrenia k tomu, aby zabránilo umiestneniu vojenskej základne Spojených štátov amerických v akejkoľvek forme na území letiska Sliač a v jeho okolí?“ odpovedalo áno 1 127 zúčastnených. O výsledkoch referenda budú v pondelok 31. októbra rokovať poslanci na mimoriadnom zasadnutí mestského zastupiteľstva.

Zdroj: [Väčšina hlasujúcich v referende odmietla americkú vojenskú základňu na Sliači](#)

Správne odpovede

Ktoré tvrdenia vyplývajú z vyššie uvedeného textu? (3b)

Tvrdenie 1: Väčšina obce si neželá vojenské základne USA na území letiska Sliač.

- **nevyplýva**
- **Vysvetlenie:** Toto tvrdenie nevyplýva z textu, keďže na referende sa zúčastnilo len 37% oprávnených voličov. Vyvodzovať preto záver o názoroch celej obce nie je korektné.

Tvrdenie 2: 27,6 percent oprávnených voličov obce sa vyslovilo v referende proti vojenským základňam USA na letisku Sliač.

- **vyplýva**
- **Vysvetlenie:** Keďže volebná účasť bola 37%, z čoho 74,5% hlasovalo proti vojenským základňam, tak 74,5% z 37% je 27,6% všetkých oprávnených voličov. ($37/100 \cdot 74,5 = 27,565$)

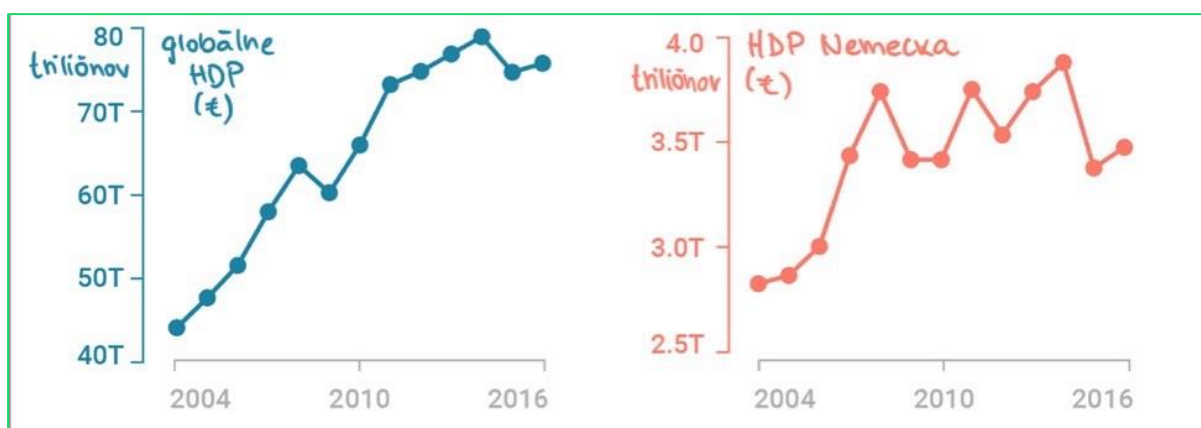
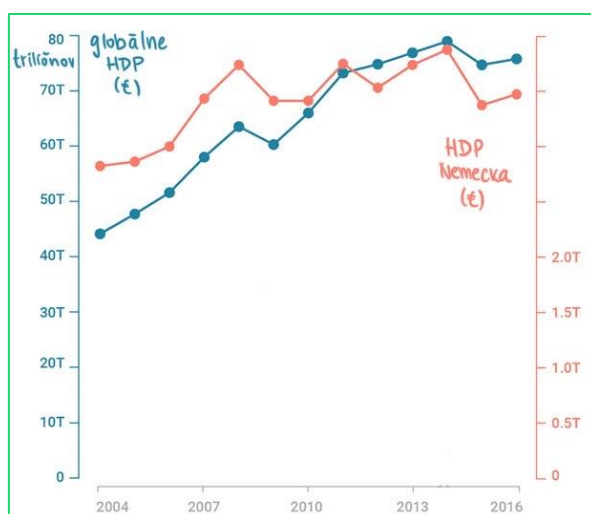
Tvrdenie 3: Viac než 2500 obyvateľov mesta Sliač nezaškrtlo ani možnosť „áno“, ani možnosť „nie“.

- **vyplýva**
- **Vysvetlenie:** V texte sa píše, že oprávnených voličov bolo 4082, z čoho prišlo na referendum 1513. Takže 2569 ľudí sa nezúčastnilo a nezaškrtlo ani „áno“, ani „nie“.

13) Vyber najvhodnejšiu vizualizáciu dát

V možnostiach sa nachádzajú tri verzie čiarového grafu, ktoré zobrazujú rovnaké údaje. Všetky grafy porovnávajú HDP Nemecka a celosvetové HDP (údaje sú fiktívne). Tvojou úlohou je zistiť, ktoré z týchto vizualizácií sú zavádzajúce alebo neprehľadné.

Ktoré z týchto grafov považuješ za vizuálne problematické? (2b)

Správne odpovede

- a) **Možnosť 1 je problematická, pretože pomer dvoch mierok znázornených v grafe sa zásadne líši a preto sa nesprávne čitateľovi zdá, že HDP Nemecka a globálne HDP stúpajú približne rovnakým tempom.**
- b) **Možnosť 2 je problematická, pretože čitateľa nesprávne navádza k záveru, že do roku 2011 bolo HDP Nemecka vyššie ako globálne HDP ako aj, že v roku 2011 boli obe HDP rovnaké.**
- c) ~~Možnosť 3 je problematická, pretože vytvára dva rôzne grafy s dvomi separátnymi osami, a teda nenaplnia rovnaký účel, ako grafy v predošlých možnostiach.~~

Vysvetlenie:

Grafy s dvoma osami Y sa používajú hlavne na zobrazenie dvoch rôznych radov údajov, pričom ich hlavným cieľom je porovnávať dva trendy navzájom. Aj napriek tomu, že dvojosové grafy vedia byť v niektorých situáciách dobrou alternatívou k jednoosovým grafom, dve osy Y vedia byť pre čitateľov neintuitívne a vedia ich nasmerovať k nesprávnym záverom.

Prvým z problémov takýchto grafov je fakt, že ich mierky sú často arbitrárne a preto môžu (v niektorých prípadoch dokonca zámerne) zavádzať čitateľov o vzťahu medzi dvoma radmi údajov. Graf v možnosti č.1 zdanlivo opisuje vzťah medzi nemeckým HDP a globálnym HDP v rokoch 2004 až 2016. Ako môžete vidieť, tento graf má dve rôzne osi y, pričom ľavá os zobrazuje globálne HDP v rozsahu od 40 do 80 triliónov a pravá os zobrazuje HDP Nemecka v rozsahu od 2.5 do 4 trilióna (údaje sú, samozrejme, fiktívne). Problémom je, že pomery týchto dvoch mierok sa v dvojosových grafoch líšia. Graf navodzuje nesprávny dojem, že HDP Nemecka a globálne HDP stúpajú približne rovnakým tempom (aspoň teda do roku 2014), čo na základe ponúkaných číselných údajov nie je pravda – globálne HDP vzrástlo do roku 2014 o cca 80%, zatiaľ čo HDP Nemecka len o 40%. Pre tento dôvod je graf z možnosti č.1 neprehľadný a zavádzajúci.

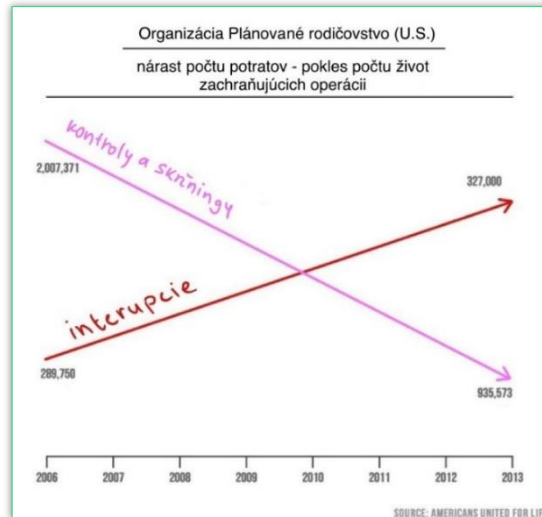
Graf v možnosti č.2 má rovnaký základ (čo znamená, že ak by sme obe osi y predĺžili na nulu, mali by rovnakú výšku). Pri tomto grafe je už jednoducho viditeľné, že globálne HDP vzrástlo viac ako HDP Nemecka, čo je pravda. No problém s týmto grafom je, že pôsobí, akoby v prvých rokoch bolo HDP Nemecka vyššie ako to svetové a následne, že v 2011 boli tieto dve HDP približne rovnaké, čo na základe ponúkaných číselných údajov nie je pravdivý záver. Z tohto dôvodu je aj druhý graf neprehľadný a zavádzajúci.

Zdroje:

[Why not to use two axes, and what to use instead \(datawrapper.de\)](https://datawrapper.de)

14) Hodnotenie grafu

Pozri si nasledujúci graf, ktorý porovnáva dve aktivity organizácie Plánové rodičovstvo v USA. Jednou aktivitou sú kontroly a „skriningy“ proti rakovine a druhou sú interrupcie. Následne odpovedz na otázky. (4b)

Správne odpovede

Ktoré z tvrdení je pravdivé? (3b)

Tvrdenie 1: Počet kontrol medzi rokmi 2006 a 2013 klesol.

- **určite pravdivé**
- **Vysvetlenie:** Z grafu vyplýva, že v roku 2006 sa uskutočnilo vyše 2 milióny kontrol, zatiaľ čo v roku 2013 menej než milión

Tvrdenie 2: Počet interrupcií medzi rokmi 2011 a 2012 stúpol.

- **nie je dostatok informácií**
- **Vysvetlenie:** V grafe sú uvedené len dáta z rokov 2006 a 2013. Keďže nie sú zobrazené údaje z rokov 2007–2012, nevieme porovnať rozdiely medzi jednotlivými rokmi. V skutočnosti sa v roku 2011 uskutočnilo 334 tisíc interrupcií, zatiaľ čo v roku 2012 len 327 tisíc, avšak táto informácia sa nedá vyčítať z grafu.

Tvrdenie 3: Od roku 2010 organizácia Plánované rodičovstvo vykonáva viac interrupcií ako kontrol.

- **určite nepravdivé**
- **Vysvetlenie:** Aj keď vizuálne sa ružová a červená šípka pretínajú, v skutočnosti je aj v roku 2013 stále nižší počet vykonaných interrupcií (327 tisíc) než kontrol (936 tisíc).

Správne odpovede (pokračovanie)

Tento graf je... (1b)

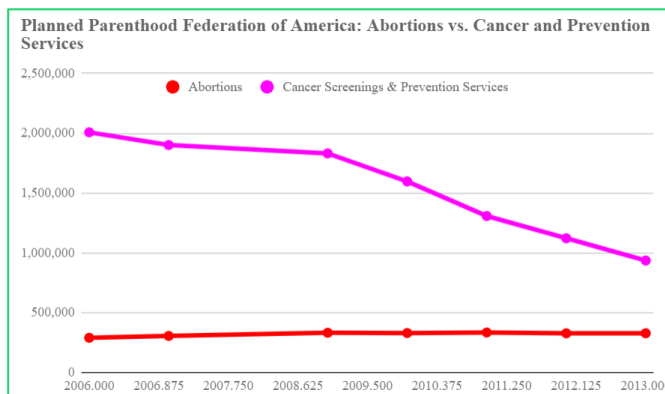
- a) – informatívny a korektný
- b) manipulatívny a zavádzajúci**
- c) – nepravdivý a dezinformačný

Vysvetlenie: Tento graf je príkladom toho, ako grafy nemajú vyzeráť. Chýba mierka na osi Y a v jednom grafe sú vyobrazené dva rôzne údaje. Korektná vizualizácia by vyzerala takto:

Zdroje:

[PolitiFact](#)

[Vox](#)

15) Argumentačné chyby a fauly – definície

Priradiť názov k definícii a správne príkladu. (4b)

Názov	Definícia	Príklad
Slamený panák	Chyba, pri ktorej diskutujúci namiesto priameho útoku na argument súpera najprv tento argument prekrúti. Následne útočí na jeho skreslenú a oslabenú verziu, častokrát za účelom jednoduchšieho dosiahnutia víťazstva v hádke/debate/diskusii.	<i>Ivan: Myslím si, že by ľudia mali mať všeobecné právo byť chránení pred nenávisťnými prejavmi na sociálnych sieťach. Alojz: Takže ty by si chcel zaviesť úplnú cenzúru?! Sloboda slova je základné ľudské právo a ty mi ho chceš zobrať. Takí ako ty sú pre našu spoločnosť nebezpečnejší než nacisti.</i>
Klzký svah	Chyba, pri ktorej diskutujúci nesprávne predpokladá, že drobná zmena na začiatku príčinnno-následkového reťazca bude nutne viesť k následnej lavíne nežiadúcich, občas až nadrozmerých, dôsledkov.	<i>Otec odôvodňuje mladšej dcére zákaz ísť na festival: "Nepustím ťa na ten festival, pretože ťa tam kamoši presvedčia na alkohol a drogy, potom ťa vyhodí zo školy a zničíš si tým celý život!"</i>

Falošná dilema	Chyba pri ktorej si diskutujúci vnímanie reality neprímerane zúži a zjednoduší len na dve alternatívy, resp. dve krajné možnosti, hoci existuje aj veľa iných možností.	<i>“Každá krajina na svete má na výber: buď podporuje Západ, alebo podporuje terorizmus a diktatúru.”</i>
Odkaz na falošnú autoritu	Neférová stratégia, keď diskutér zakladá silu svojho argumentu výhradne na vyjadreniach údajného „experta“. V skutočnosti vôbec nemusí ísť o reálneho odborníka v danej téme, resp. vyjadrenia tohto človeka môžu ísť proti vedeckému konsenzu.	<i>“Minule som na sociálnych sieťach čítal, že nejaký vedec z Anglicka povedal, že vakcíny spôsobujú autizmus, a preto by sme mali povinné vakcíny v našej krajine zakázať”</i>

Zdroj: Miroslav Nemčok a kol. (2014), Debatná príručka pre stredoškolské kluby

16) Argumentačné chyby a fauly v praxi 1

Prečítaj si príspevok na e-shope známeho slovenského hračkárstva:

The screenshot shows a web page for a toy store. On the left is a sidebar with a category list: Bábky (480), Bábky príslušenstvo (271), Detské doplnky (74), Domácnosť (54), Dopravné prostriedky (564), Dráhy (93), Drevené hračky (146), Hra na postavy (132), Hracie sady (1), Hračky do piesku (1), Hudobné nástroje (82), Interaktívne hračky (204), and Knihy, CD, DVD (7). The main content area has a green header with the text: 'Slovensko odmieta akúkoľvek účasť vo vojne na Ukrajine. Žiadne zbrane, žiadne akože mierové, čiže vojenské sily. Nechceme predlžovať utrpenie ľudí žijúcich na Ukrajine. Týmto si priamo vypýtame vojnu na našom území. Vojna je utrpenie, smrť, ničenie. Tí, ktorí to plánujú, dobre vedú o čom píšeme. Táto krajina vám nepatrí. Faktory ako sankcie, deštrukcia hospodárstva, plyn, ropa, inflácia, devalvácia, zvyšovanie cien, pandémie, atď., zvyšujú nervozitu, napätie, chaos a tiež slúžia na výbuch spoločnosti končiaci vojnou. Sú zámerne, systematicky vytvárané chaotickými, hlúpymi rozhodnutiami založenými na povrchných argumentoch s jasným cieľom. Čo najväčší rozvrat a následný Európsky Mariupol. Rôzne kauzy, hádky, akože hádky cirkusových klaunov vo vláde a všetok ten balast v správach slúži na odpútanie pozornosti od toho, k čomu to smeruje. Ku našej likvidácii.'

Správna odpoveď

Ktorý argumentačný faul je najviac viditeľný v príspevku? (1b)

- a) Klzký svah
- b) Slamený panák
- c) Odkaz na falošnú autoritu
- d) Falošná dilema

Vysvetlenie:

V tomto príspevku autor hovorí, že by Slovensko nemalo vojensky podporovať Ukrajinu (nemali by sme im posilať zbrane). Toto by bol legitímny názor, keby sa autor textu neskôr nedostal do veľmi extrémnych záverov, akými sú rozvrat celej Európy. Teda to, čo sa v tomto príspevku deje, je, že autor tvrdí, že ak dovoľíme A (podpora Ukrajiny), nakoniec sa stane Z (rozvrat Európy) a teda by sme nemali dovoliť A. Problém takéhoto uvažovania je, že stojí na veľmi nepravdepodobnom príčinnno-následkovom reťazci, kde je každý ďalší krok menej a menej pravdepodobný, tým pádom aj záver „argumentu“ je nerealistický klzký svah.

Zdroj:

Dráčik.sk

17) Argumentačné chyby a fauly v praxi 2

Fiktívny politik si dal urobiť prieskum verejnej mienky ohľadom podpory zelených projektov. Prečítaj si znenie otázky:

Prieskum, ktorý má za úlohu skúmať postoje obyvateľov Slovenska k zeleným politikám.	2020		2019	
	SÚHLAS A	SÚHLAS B	SÚHLAS A	SÚHLAS B
Ktorý z týchto výrokov podporujete?				
A: Som za to aby sa zvýšila podpora z eurofondov na "zelené" projekty aj na úkor zdravotníctva a školstva.				
B: Nechcem podporu zelených projektov, lebo chcem aby zostalo financovanie zdravotníctva a školstva rovnaké.	32%	59%	40%	52%

Správna odpoveď

Ktorý argumentačný faul je najviac viditeľný v príspevku? (1b)

- a) – Klzký svah
- b) – Slamený panák
- c) – Odkaz na falošnú autoritu
- d) Falošná dilema**

Vysvetlenie:

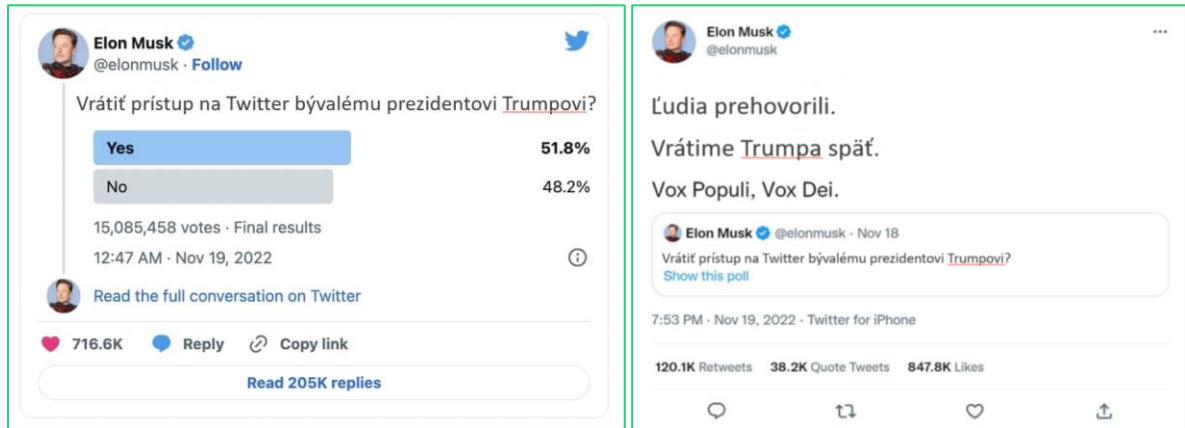
Takáto otázka stavia respondentov pred falošnú dilemu – buď pôjdu peniaze na environmentálne projekty, alebo do školstva a zdravotníctva. Táto dilema je falošná, keďže je možné zastávať pozíciu, že respondent chce aj zelené projekty, aj podporu školstva a zdravotníctva. Možno chce financie ubrať v iných sektoroch (obrana, kultúra...) alebo chce navýšiť zdroje iným spôsobom. Zároveň, je možné tvrdiť že zlepšenie životného prostredia je prospešné pre zdravie ľudí, tým pádom prospeje aj zdravotníctvu.

Zdroj:

Inšpirácia na základe [článku Tamary Stohlovej](#)

18) Argumentačné chyby a fauly v praxi 3

Prečítaj si príspevky na Twitteri, ktoré uverejnil Elon Musk ohľadom bývalého prezidenta USA Donalda Trumpa, ktorému bol v minulosti zablokovaný účet:

Správna odpoveď

Ktorý argumentačný faul je najviac viditeľný v príspevku? (1b)

- a) –Ad hominem
- b) –Apel na emócie
- c) –Odkaz na falošnú autoritu
- d) Argument väčšiny**

Vysvetlenie:

Širší kontext k tomuto príspevku je taký, že Twitter účet Donalda Trumpa bol opäť obnovený po tom, ako nový majiteľ spoločnosti Elon Musk vytvoril na svojom účte prieskum, v ktorom sa ostatných používateľov pýta, či by malo bývalému prezidentovi USA dovolené vrátiť sa. Viac ako 15 miliónov používateľov sa zapojilo do tohoto hlasovania, pričom konečný výsledok ukázal, že 51.8% bolo za obnovenie a 48.2% bolo proti. Musk potom na svoj účet pridal latinský citát „Vox Populi, Vox Dei,“ ktorý do slovenčiny preložíme ako „hlas ľudu je hlas Boží,“ aby oznámil obnovenie Trumpovho účtu.

Chyby, ktorých sa Musk dopustil sú nasledovné. „Väčšina,“ ktorú Musk spomína, ani nie je legitímnou väčšinou, keďže v prieskume hlasovalo len 15 miliónov ľudí, nie všetci používatelia Twitteru. Ale aj keby si odmyslíme tento problém, ani samotný fakt, že väčšina ľudí si želá Trumpa naspäť neznamená, že by mal byť prijatý naspäť. Tento argument sa opiera o predpoklad, že majorita vždy vie, čo je správne. No história je plná príkladov opaku, väčšina ľudí si kedysi myslela, že fajčenie je pre nich prospešné, alebo že Zem je plochá. Preto sa pri argumentácii nestačí odkazovať len na názor väčšiny, ale treba odôvodniť správnosť daného názoru.

19) Správny / nesprávny záver

Predstav si, že predpoklad je pravdivý. Ktoré závery sú taktiež pravdivé? (4b)

Správne odpovede:

Predpoklad: V roku 2022 Maďarsko prijalo rekordné množstvo utečencov z Ukrajiny.

Záver 1: V roku 2021 Maďarsko neprijalo žiadnych utečencov z Ukrajiny.

- **nie**
- **Vysvetlenie:** Prvý záver je nepravdivý, keďže predpoklad nevylučuje možnosť, že predošlé roky prichádzali do Maďarska utečenci z Ukrajiny. Vylučuje len možnosť, že ich v predošlé roky bolo viac ako v roku 2022.

Záver 2: V roku 2022 bolo najviac utečencov prichádzajúcich do Maďarska z Ukrajiny.

- **nie**
- **Vysvetlenie:** Druhý záver je taktiež nepravdivý, keďže predpoklad sa vyjadruje len k faktu, že utečencov prichádzajúcich z Ukrajiny bolo najviac v roku 2022, pričom nikde nehovorí, že z celkového počtu utečencov, ktorí v roku 2022 prišli do Maďarska, bolo najviac tých z Ukrajiny.

Záver 3: V roku 2022 prišlo do Maďarska najviac utečencov v histórii.

- **Nie**
- **Vysvetlenie:** Tretí sa nevyjadruje o celkových číslach utečencov naprieč históriou, ale hovorí špecificky o Ukrajinských utečencoch. Tých síce v danom roku bolo najviac, no tento fakt nie je výlučný so záverom, že v predošlých rokoch do Maďarska prišiel celkovo väčší počet utečencov.

Záver 4: V roku 2022 prišlo do Maďarska viac utečencov z Ukrajiny ako v roku 2021.

- **áno**

20) Zamľčaný predpoklad 1

Doplň zamľčaný predpoklad tak, aby z predpokladov vyplýval záver. (1b)

Predpoklad 1: Bratislava je krajšia ako Žilina

Predpoklad 2: XXX

Záver: Preto je Bratislava krajšia ako Praha

Správna odpoveď:

Ktorý predpoklad sa najviac hodí za "XXX"?

- a) – Žilina je veľmi pekné mesto
- b) – Praha je krajšia ako Žilina
- c) **Žilina je krajšia ako Praha**

Vysvetlenie:

Bolo treba zamyslieť, ako sa dá dosiahnuť potrebný záver, teda ako dosiahneme to, aby Bratislava bola krajšia aj ako Praha, aj ako Žilina. Predpoklad z možnosti a) je nedostačujúci, keďže sa nevyjadruje k Prahe a teda z neho nedokážeme vyhodnotiť, ako vysoko v pomyselnom rebríčku miest hodnotí Prahu. Možnosť b) je taktiež nesprávna, pretože tvrdiť, že Praha je krajšia ako Žilina, nie je dostačujúce. Z takéhoto predpokladu nám plyní jediný záver, že Praha aj Bratislava sú krajšie ako Žilina, no nevieme, v akej pozícii sú tieto dve mestá voči sebe. O tejto pozícii nám však niečo viac hovorí predpoklad v možnosti c). Ak je Bratislava krajšia ako Žilina a zároveň je Žilina krajšia ako Praha, v rebríčku miest takýto predpoklad odsúva Prahu na tretie miesto (za Žilinu) a keďže Bratislava bola vždy pred Žilinou, záver platí.

Zdroj: Martin Schmidt et al. (2018), Ako správne argumentovať, písať a diskutovať.

21) Zamlčaný predpoklad 2

Doplň zamlčaný predpoklad tak, aby z predpokladov vyplýval záver. (1b)

Predpoklad 1: Peter je amatérsky vzpierač a Ján profesionálny
Predpoklad 2: XXX.
Záver: Preto Peter neberie doping

Správna odpoveď:

Ktorý predpoklad sa najviac hodí za "XXX"?

- a) **Žiaden amatérsky vzpierač neberie doping**
- b) – Profesionálni vzpierači berú doping
- c) – Ján, pretože je profesionál, potrebuje brať doping

Vysvetlenie:

Je potrebné doplniť predpoklad, v ktorom zovšeobecníme pravidlo natoľko, aby sme mohli povedať, že každý človek z určitej vzorky bude mať rovnakú vlastnosť. V tomto prípade je opisovaná vlastnosť a vzorkou sú všetci amatérski vzpierači. Správna odpoveď a) ponúka takéto zovšeobecnenie a preto je správna.

Zdroj: Martin Schmidt et al. (2018), Ako správne argumentovať, písať a diskutovať.

22) Definícia argumentu

Ktoré z týchto tvrdení o argumente sú pravdivé? (4b)

Správne odpovede

- **Argument je sériou výrokov, ktoré na seba logicky nadväzujú.**
- Argumenty sú o osobných názoroch, a keďže sa v spoločnosti všetci rešpektujeme, všetky argumenty sú rovnako validné.
- Čím je argument rozsiahlejší, tým je silnejší.
- Argument nemusí mať žiaden záver.
- **Cieľom argumentu je pomocou série logických krokov zdôvodniť záver.**
- **Kvalitný argument musí mať štruktúru a logickú konzistentnosť.**
- **Silný argument je relevantný k téme, o ktorej sa diskutuje.**
- Žiadna z možností nie je správna.

Vysvetlenie:

„Argumenty sú o osobných názoroch, a keďže v spoločnosti sa všetci rešpektujeme, všetky argumenty sú rovnako validné.“

Každý človek má samozrejme právo na svoj názor. Avšak argumenty vieme súdiť podľa ich kvality a presvedčivosti. Argumenty, ktoré sú vysvetlené do hĺbky, podložené dôkazmi a neobsahujú logické chyby, sú viac validné ako krátke, povrchné a nepodložené tvrdenia.

„Čím rozsiahlejší je argument, tým je silnejší.“

Neplatí pravidlo, že čím dlhší argument, tým lepšie. Nie je dobré, ak je argument rozvláchny, lebo sa môže stať, že pointa argumentu zanikne. Taktiež by sa nemali časti vysvetlenia opakovať. Kvalitný argument je poriadne rozanalyzovaný, ale hovorí vždy k veci.

„Argument nemusí mať žiadny záver“

Argument je štruktúrovaný myšlienkový celok, ktorého cieľom je presvedčiť publikum o správnosti vašich názorov. Takže záverom argumentu by mala byť obhajoba istej názorovej pozície.

23) Silné / slabé argumenty

Zhodnot', či nasledujúce tvrdenia majú potenciál na to, aby z nich boli silné argumenty (4b):

Téma: *Mala by byť vo všetkých krajinách minimálna mzda?*

Správne odpovede:

Tvrdenie 1: Áno. Krajiny, kde nie je fixná minimálna mzda, sú často dysfunkčné a plné chudoby. Bohaté a prosperujúce štáty minimálnu mzdu naopak majú. Ak štát chce byť bohatý a prosperujúci, mal by preto zaviesť minimálnu mzdu.

- **slabé**
- **Vysvetlenie:** Tento argument je slabý, lebo vytvára príčinnú-následkový vzťah medzi minimálnou mzdou a prosperitou krajiny. Avšak chýba vysvetlenie mechanizmu, prečo minimálna mzda zapríčiňuje prosperitu. Môže byť vzťah opačný – prosperujúce krajiny si môžu dovoliť navýšiť minimálnu mzdu. Alebo vzťah medzi týmito dvoma javmi môže byť náhodný, keďže veľa neprosperujúcich krajín má minimálnu mzdu.

Tvrdenie 2: Nie, minimálna mzda vedie k chudobe tým, že tlačí podniky k tomu, aby prijímali zamestnancov len na polovičný alebo čiastočný úväzok, pretože si nemôžu dovoliť platiť zamestnancov na plný úväzok.

- **silné**
- **Vysvetlenie:** Druhé tvrdenie je silné, pretože sa priamo vyjadruje k položenej otázke a veľmi jasne pomenúva nevýhodu fixnej minimálnej mzdy. Navyše, toto tvrdenie obsahuje ucelený príčinnú-následkový reťazec, a teda nám v presných krokoch vysvetľuje, čo sa stane a aké to bude mať následky.

Tvrdenie 3: Nie, nie všetci pracujú tak tvrdo a nie všetky povolania sú tak dôležité, aby dostali minimálnu mzdu.

- **slabé**
- **Vysvetlenie:** Tretie tvrdenie je slabé, pretože pracuje s nevysvetleným predpokladom, že rôzne práce majú rôznu dôležitosť a preto ich musíme odmeňovať inak. Tento predpoklad nikde nie je vysvetlený na toľko, aby vytváral ucelenú analýzu.

Tvrdenie 4: Áno, stabilný príjem, aj keď len minimálnej hodnoty, by mal byť základným ľudským právom. Každý človek by mal mať zaručené dôstojné živobytie.

- **slabé**
- **Vysvetlenie:** Posledné tvrdenie je taktiež slabé, pretože sa nevyjadruje priamo k téme. Tvrdenie je len o tom, prečo by mali byť ľudia platení za svoju prácu a ako by to malo byť ich základné ľudské právo. Avšak zavedenie minimálnej mzdy neznamena, že každý človek bude mať prácu a zaručené dôstojné živobytie.

24) časti argumentu

V tejto úlohe je rozpísaný argument o tom, že sociálne siete majú negatívny dopady na demokraciu. Ale jednotlivé časti argumentu sú rozhádzané.

Prirad' k častiam argumentu správne názvy. (3b)

Časť argumentu	Definícia	Príklad
Tvrdenie	Ide o jednoduché zhrnutie hlavnej myšlienky argumentu. Býva spravidla formulované ako zrozumiteľná a stručná veta, vďaka ktorej si poslucháč už na začiatku argumentu vie predstaviť, kam bude argument smerovať a čo sa bude snažiť dokázať.	Sociálne siete sú nebezpečné pre fungovanie demokracie, lebo sa ľudia uzatvárajú do názorových bublín a strácajú schopnosť komunikovať medzi sebou.
Vysvetlenie	Je to zvyčajne najrozsiahlejšia časť argumentu a to práve preto, že podrobne vysvetľuje jeho logiku. Popisuje príčinnú-následkový reťazec javov, ktoré vedú k záveru. Úlohou tejto časti argumentu je rozvíjať tvrdenie, aby bol argument presvedčivejší. Tvorí sa tak, že si po každom výroku otázku zodpovieme otázkou „Prečo?“ (aspoň päťkrát).	Sociálne siete fungujú tak, že nám ukazujú obsah, ktorý sa nám pravdepodobne bude páčiť. Majú algoritmy, ktoré sú nastavené tak, aby udržali našu pozornosť čo najdlhšie. Práve kvôli tomu vznikajú na sociálnych sieťach tzv. „názorové bubliny“ – vidíme len obsah, ktorý nenarúša náš svetonázor. Tým pádom nadobúdame pocit, že náš názor je ultimátna pravda. Kvôli tomu strácame schopnosť diskutovať s názorovými oponentami. Avšak diskusia je základ demokracie – musíme rešpektovať iné názory a snažiť sa hľadať kompromis. Kvôli sociálnym sieťam ľudia strácajú túto schopnosť, čo ohrozuje demokratické procesy a vedie to k polarizácii spoločnosti.
Dôkaz	Táto časť argumentu znázorňuje, ako naše zatiaľ iba teoretické vysvetlenie funguje aj v realite. Jeho účelom je podporiť uveriteľnosť záverov, ktoré sme sa snažili vysvetliť v predchádzajúcej časti argumentu. Väčšinou ide o najrôznorodejšie typy dát, popis opakujúceho sa vzorca správania, či analógie (obdobné javy).	Trend zhoršujúcej sa polarizácie spoločnosti vidíme takmer všade v západných krajinách. Michael Dimock z Pew Research Center popisuje, že v Spojených štátoch je polarizácia extrémne vysoká – v porovnaní s inými 14timi západnými krajinami najvyššia. Sociálne siete výrazne prispievajú k tejto polarizácii. Napätá situácia a neschopnosť konštruktívnej komunikácie vyústila v nebezpečné protesty a útoky na budovu parlamentu USA po tom, ako Donald Trump prehrál voľby.

25) Vlastný argument

Napíš vlastný argument na túto tému: (20b)

Pravicoví extrémisti by nemali dostávať priestor v médiách.

Môžeš si vybrať, či chceš súhlasiť alebo nesúhlasiť s týmto výrokom.

Hodnotenie:

Pri tejto otázke neexistovala modelová správna odpoveď. Účastníci a účastníčky majú právo na svoj názor a mohli obhajovať akúkoľvek pozíciu. My sme hodnotili kvalitu argumentu, ktorý použili na obhájenie svojho názoru. O bodovom ohodnotení rozhodovali dlhoroční akreditovaní rozhodcovia Slovenskej debatnej asociácie s viac ako 5-ročnou skúsenosťou s akademickou debatou. Rozhodcovia a rozhodkyne sa riadili kritériami, ktoré nájdete podrobne rozpísané nižšie:

Kategória	Body	Detailnejšie kritériá hodnotenia
Tvrdenie	0–1 b	Má argument jasne stanovené tvrdenie na začiatku?
Vysvetlenie	0–9 b	Má argument vysvetlenie, alebo zostáva na rovine tvrdenia? Nadväzuje vysvetlenie na tvrdenie? Existuje jasný link medzi tvrdením a vysvetlením? Ako rozsiahle je toto vysvetlenie? Sú všetky kroky v príčinnno-výsledkovom reťazci dostatočne vysvetlené? Nachádzajú sa v argumente logické skoky a diery vo vysvetlení? Je vysvetlenie monotematické? Sústreďí sa autor na jeden dôvod, alebo odbieha do rôznych tém? Nachádzajú sa v argumente kontradikcie (protirečenia)? Nachádzajú sa v argumente logické chyby?
Dôkaz	0–5 b	Nachádza sa v argumente dôkaz? Podporuje tento dôkaz vysvetlenie? Existuje link medzi vysvetlením a dôkazom? Je dôkaz dostatočne vysvetlený a pochopiteľný? Je uvedený zdroj dôkazu? Je tento zdroj dôveryhodný?
Stratégia	0–3b	Súvisí tento argument s témou? Je to jeden z kľúčových argumentov alebo ide skôr o marginálny bod?

		Existujú náznaky toho, že autor pri tvorení zvážil aj potenciálne argumenty druhej strany?
Stýl	0-2b	(Gramatické chyby a preklepy nehodnotíme, pokiaľ je text čitateľný.) Je po prvom prečítaní jasné, čo sa autor snažil povedať? Pomáha štýl a výber slov obsahu argumentu, alebo mu skôr škodí? Číta sa argument príjemne? Aký dojem zanechal argument po prečítaní?

Otázky, pripomienky, sťažnosti

V Slovenskej debatnej asociácii chceme, aby bola Olympiáda kritického myslenia spravodlivá a transparentná súťaž. Preto sme poskytli detailný a exaktný popis procesu bodovania všetkým účastníkom a účastníčkam.

V prípade, že s niečím nesúhlasíte, máte sťažnosť alebo sa len chcete na niečo opýtať, neváhajte nás kontaktovať: okm@sda.sk